

Turkish Adaptation of Therapeutic Factors Inventory—Short Form (TFI-SF) in Group Therapy: A Validity and Reliability Study

Grup Terapisinde İyileştirici Faktörler Envanteri Kısa Formu'nun (İFE-KF) Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Melikenaz Yalçın¹, Haluk Arkar²

Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İzmir, Türkiye

ABSTRACT

Objective: Therapeutic factors are one of the important mechanisms providing change in group therapy. Assessing therapeutic factors give information regarding group processes and helps group therapists conduct the group more effectively. In this study, we aimed to examine the validity and reliability of the Turkish version of the Therapeutic Factors Inventory—Short Form (TFI-SF) to assess therapeutic factors in group settings.

Methods: A total of 128 group members who completed cognitive behavioral group therapy (CBT) for different problems and psychodrama groups participated in this study. İFE-SF and the Group Climate Questionnaire (GCQ) were applied. Construct validity, convergent validity, group differences methods for validity analysis, Cronbach's alpha coefficient, and item-total correlation analysis for reliability analysis were used.

Results: According to the results of confirmatory factor analysis for construct validity; when 1 item was deleted, the 4-factor model had acceptable goodness of fit values. For convergent validity, there was a significant positive correlation between the subscales of İFE-SF and the subscale of GCQ. The results of multivariate analysis of variance showed that the CBT and psychodrama groups did not differ in terms of TFI-19 subscales. Cronbach's alpha reliability coefficients were found to be between 0.57 and 0.87, and item-total correlation values were in the acceptable range.

Conclusion: The results of this study showed that the Turkish version of İFE-SF is a valid and reliable tool to assess therapeutic factors in a group therapy setting.

Keywords: Group processes, group therapy, reliability, therapeutic factors, validity

Corresponding author:
Melikenaz Yalçın

E-mail: melikenazyalcin@gmail.com

Received: April 19, 2021

Accepted: May 26, 2021

Cite this article as: Yalçın M, Arkar H. Turkish adaptation of therapeutic factors inventory—short form (TFI-SF) in group therapy: A validity and reliability study. *Neuropsychiatr Invest.* 2021;59(2):53-60.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution NonCommercial 4.0 | International License

ÖZ

Amaç: İyileştirici faktörler, grup terapisinde değişimi sağlayan önemli mekanizmalardan biridir. Bu faktörleri ölçmek grup terapisi süreçleri hakkında bilgi vermektedir ve grup üyelerinin iyileşmesindeki etkili süreçleri görmeye olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, bu çalışmada, İyileştirici Faktörleri Ölçmede kullanılan İyileştirici Faktörler Envanteri Kısa Formu'nun (İFE-KF) Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışmasının yapılması amaçlanmıştır.

Yöntemler: Çeşitli sorunlara yönelik yürütülen bilişsel davranışçı grup terapisini ve psikodrama gruplarını tamamlayan 128 grup üyesi çalışmaya katılmıştır. Katılımcılara İyileştirici Faktörleri Kısa Form (İFE-KF) ve İyileştirici Ortam Anketi (İOA) uygulanmıştır. Ölçeğin geçerliğini değerlendirmek için yapı geçerliği, yakınsak geçerlik, gruplar arası fark yöntemleri; güvenirliği değerlendirmek için iç tutarlık katsayısı ve toplam madde korelasyonu yöntemleri kullanılmıştır. Yapı geçerliğinin sınanması için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Bulgular: Bir madde çıkarıldıktan sonra dört faktörlü yapının uyum indekslerinin beklenen aralıkta olduğu bulunmuştur. İFE-KF alt boyutları ve İOA'nın bütün alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur. BDT grupları ve psikodrama gruplarının İFE-KF'nin altboyutları açısından farkını karşılaştırmak için yapılan MANOVA sonuçları gruplar arasında bir fark olmadığını göstermiştir. İFE-KF'nin toplam puan ve alt boyutlarının Cronbach Alpha iç tutarlık katsayılarının 0,57 ve 0,87 arasında olduğu ve madde toplam korelasyon değerlerinin de beklenen aralıkta olduğu bulunmuştur.

Sonuç: Bu araştırmanın bulguları İFE-KF Türkçe uyarlamasının grup terapisinde iyileştirici faktörleri ölçmede geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Geçerlilik, grup süreçleri, grup terapisi, güvenirlik, iyileştirici faktörler

GİRİŞ

Grup terapisinin çeşitli psikolojik sorunlar üzerinde etkili olduğu birçok çalışmada bulunmuştur.¹⁻⁴ Ancak grup terapisinin sadece etkili olup olmadığını belirtmenin ötesinde, grup terapisi süresince değişimi sağlayan süreçlerin neler olduğunu anlamak ve açıklamak grup terapisinin etkilerini arttırmak açısından da büyük öneme sahiptir.⁵ Bu noktada, Yalom'un⁶ "Grup terapisi grup üyelerine nasıl yardımcı olur?" sorusu grup terapisinde değişim sağlayan iyileştirici faktörlerin altını çizmektedir. İyileştirici faktörler, bireysel terapide ortaya çıkmayan, sadece grup terapisine özgü, grup üyeleri arasındaki etkileşim ve deneyim paylaşımına bağlı olarak grup üyelerinde değişimi sağlayan temel mekanizmalar olarak tanımlanmaktadır.⁷ Bazı sorunların tedavisinde kullanılan belli tekniklere ek olarak, grup içerisindeki iyileştirici faktörlerin de değişim için önemli ve gerekli bir etmen olduğu belirtilmektedir.⁸ Grup terapisinde iyileştirici faktörleri ilk kez Corsini ve Rosenberg⁹ sistematik olarak incelenmiştir ve değişim için gerekli olan bileşenleri anlamaya ve belirlemeye çalışmıştır. Bunun için başarılı bir grup terapisi için nelerin gerekli olduğunu 300 klinisyene sormuşlardır ve bu verileri 10 temel kategoride sınıflandırmışlardır: dinamik faktörler, altırmizm, evrensellik, entelektüellik, gerçekliği test etme, etkileşim, izleme, kabul etme ve duyguları serbest bırakma. Yalom ve ark.⁶ teorik yönelimden bağımsız olarak küçük terapi gruplarında değişim süreçlerini Corsini ve Rosenberg⁹ çalışması temelinde incelemişlerdir. Bu alanda daha sonra yapılmış çalışmalar olsa da Lieberman ve ark.¹⁰ grup terapisi ve iyileştirici faktörler konusunda en önemli katkıyı sağlamıştır. Bu çalışma temelinde 11 tane iyileştirici faktör belirlenmiştir: umut aşılama, evrensellik, bilgi aktarımı, özgecilik, birincil aile ortamının onarıcı yineleniş, toplumsallaştırıcı tekniklerin geliştirilmesi, taklitçi davranış, bireylerarası öğrenme, grup bağlılığı, katarsis, varoluşsal etmenler. Bu faktörleri çalışmanın önemi, sosyal fobi,¹¹ öğrenme bozuklukları,¹² alkol bağımlılığı,¹³ obsesif-kompulsif bozukluk,^{8,14} ve panik bozukluğu¹⁵ gibi birçok soruna dayalı yapılan grup terapisinde gösterilmiştir. Katarsis ve birinci aile ortamının yineleniş dışında, bütün iyileştirici faktörlerin terapi yönelimden bağımsız bütün gruplarda işe yaradığı belirtilmektedir.¹⁶ Grup içindeki iyileştirici faktörlerin kültürel faktörlere, yaşa ve grup içerisindeki bireysel farklılıklara

göre değişim gösterebileceği belirtilmektedir.^{17,18} Bu faktörlere ek olarak, grubun süresi, grubun formatı, grubun gelişimsel aşaması ve müdahale yöntemlerinin de iyileştirici faktörlerin etkilerinin değişmesine neden olduğu belirtilmektedir.^{7,19-22} Bu bağlamda, terapistin farklı yönelimdeki terapi grupları, farklı kültürel gruplar, farklı düzeyde olan gruplar için farklı iyileştirici faktörleri şekillendirmesi, terapisinin daha etkili olmasını sağlayacağı ifade edilmiştir.²³ Bu yüzden iyileştirici faktörlerin geçerli ve güvenilir yöntemlerle ölçülmesi grup terapisini şekillendirmek açısından kritik bir öneme sahiptir.²⁴

İyileştirici faktörleri çalışmanın öneminden dolayı bu faktörleri ölçmek için çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. İyileştirici faktörleri değerlendirirken iki yaklaşım kullanılmaktadır: doğrudan ve dolaylı yaklaşım. Dolaylı yaklaşım "kritik olaylar" yaklaşımı olarak da adlandırılmaktadır.²⁵ Bu yaklaşımla yapılan araştırmalarda, grup terapisine katılan üyelerden grup süresince yaşadıkları en önemli olayı anlatmaları istenir. Bu tanımlamalar niteliksel olarak bağımsız değerlendiriciler tarafından değerlendirilir ve altta yatan faktör belirlenir.^{25,26} Bu yaklaşımda, formatı yapılandırılmamış olduğu için, sorular daha az ön-yargı ile cevaplanır. Ancak, sonuçların diğer örneklemle genellemesi daha zordur.^{27,28} İyileştirici faktörlerin doğrudan ölçümüne ise ilk olarak Yalom'un (1970) kullandığı *Q-sort* yaklaşımı örnek gösterilebilir. Bu yaklaşımda iyileştirici faktörleri değerlendiren 60 madde bulunmaktadır ve grup üyeleri hangi faktörün daha faydalı olduğunu Likert türü maddeleri sıraya sokarak değerlendirmektedir.⁷ Kapsamlı bir değerlendirme yapmaya olanak verse de, tamamlamanın uzun sürmesi, geçerlilik-güvenirlik ve yapılandırma sorunları konusunda sınırlılıkları vardır.^{24,28} Yalom'un iyileştirici faktörlerinin bir kısmını doğrudan ölçen birçok ölçek geliştirilmiştir ancak tek seferde bütün faktörleri ölçmediği için, bunlar faktörler arasındaki ilişkiyi ve sonuçlarını göstermemektedir.²³ Bu bağlamda iyileştirici faktörlerin doğrudan ölçümü ile ilgili ihtiyacı karşılamak için Lese ve MacNair-Semands,²⁴ Yalom'un iyileştirici faktörlerini temel alarak 11 iyileştirici faktörün yer aldığı, 99 maddeden oluşan İyileştirici Faktörler Envanteri'ni (İFE) geliştirmişlerdir. İyileştirici faktörler ayrı faktörler olarak tanımlansa da bu faktörlerin birbirinden bağımsız hareket etmediği de belirtilmiştir.⁷ Başka araştırmacılar da iyileştirici faktörlerin birbiriyle iç içe geçtiğini, bu

sebeple daha geçerli sonuçlar almak için bu faktörleri bağımsız faktörler olarak ele almak yerine daha global faktörler olarak ele almayı önermişlerdir.^{26,29} Buradan hareketle, hem İFE nin uzun olması hem de grup terapisinde daha global iyileştirici faktörlerle çalışmak amacıyla ölçeği geliştiren araştırmacılar İFE'nin 23 maddelik³⁰ ve 19 maddelik³¹ kısa versiyonlarını geliştirmişlerdir. 23 Maddelik ve 19 maddelik kısa form uyarlama çalışmaları 11 faktörü 4 ana faktörde toplamışlardır: Umut Aşılama, Duyguları İfade Etme, İlişkilerin Önemini Fark etme ve Sosyal Öğrenme. Umut ve evrensellik faktörünün birlikte çalıştığı ilk faktör umut aşılama olarak tanımlanmıştır. Gruba aidiyet ve grup tarafından kabul edilme hissi ile ilgilidir. Bu faktör özellikle grubun ilk zamanlarında ortaya çıkmakta ve üyeler arasındaki evrensellik faktörünün de işlemesi ile umudu arttırıp, gelecek seanslara katılma isteğini harekete geçirmektedir. İkinci faktör olan Duyguları İfade Etme kişinin grupta kendini güvende ve rahat hissedip açık ve dürüst olarak grup üyeleri ile iletişime geçmesini temsil etmektedir ve bunun ilgili ifadeleri içermektedir. Grup üyesinin duygularını paylaşması, grupta geçirilen zamanın artması ve bağlılığın oluşmasından sonra gerçekleşmektedir. İFE- KF'nin üçüncü faktörü olan ilişkilerin önemini fark etme, grup üyesinin içgörü kazanmaya başlaması ile kişilerarası deneyimler ve bilişsel-duygusal faktörler arasında bağ kurması ile gerçekleşen süreçlerle ilişkili bir faktördür. Diğer grup üyelerinden alınan geribildirimler bunun gelişmesine katkı sağlamaktadır. Dördüncü faktör olan sosyal öğrenme grup üyelerinin düşünceleri ve hisleri ile ilgili anında aktif iletişime geçmesi gibi davranışsal süreçlerden öğrendiklerini temsil etmektedir. İçgöründen eyleme geçmektir. Terapide başarılması en zor hedeflerden biri olsa da terapistlerin ve üyelerin de pekiştirmesi ile yaşantılanmaktadır.³¹

İFE ile ilgili İngilizce konuşulmayan başkakaültürlerde yapılmış çalışmalar incelendiğinde ise, İFE-KF'nin Japonya,³² İtalya,³³ Almanya³⁴ ve Çek Cumhuriyeti'nde³⁵ adaptasyon çalışmalarının yapıldığı görülmüştür. Kültürlerarası adaptasyon çalışmalarının psikoterapilerin etkisini anlama ve arttırma açısından önemli olduğu belirtilmektedir.³⁶ Bu doğrultuda bu çalışmada İyileştirici Faktörler Envanteri Kısa Formu'nun Türkçe geçerlik ve güvenilirlik açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Uygulanması pratik bir değerlendirme aracı olan İFE-KF'nin grup terapisinin hangi mekanizmalar üzerinden etkili olduğunu anlama ve grupları yürütme ve şekillendirme konusunda klinisyenlere yardımcı olacağı düşünülmektedir.

YÖNTEMLER

Örneklem

Araştırmanın örneklemini Bilişsel Davranışçı Terapi (BDT) ve psikodrama gruplarına katılan ve grup terapilerini tamamlayan toplam 128 kişi oluşturmaktadır. BDT gruplarının katılımcılarını obeziteye yönelik bilişsel davranışçı grup terapisi, meme kanserini atlatan kadınlarda farkındalık temelli bilişsel terapi grupları oluşturmaktadır. Psikodrama gruplarının katılımcılarını ise Abdülkadir Özbek Psikodrama Enstitüsü'ne bağlı yürütülen uzun süreli psikodrama temel eğitim gruplarını tamamlayan grup üyeleri oluşturmaktadır. Katılımcıların %89'u kadın, %11'i erkektir ve katılımcıların yaş aralığı 22-65 arasındadır ve katılımcıların yaşlarının ortalaması 39 (SS = 10,7)'dur. Katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 1'de gösterilmektedir.

Veri Toplama Araçları

İyileştirici Faktörler Envanteri-Kısa Formu (Therapeutic Factors Inventory-Short Form): İyileştirici Faktörler Envanteri grup terapisine katılan bireylerin grup terapisindeki iyileştirici faktörleri nasıl algıladıklarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Lese ve MacNair-Semands,²⁴

Tablo 1. İyileştirici Faktörler Envanterini Dolduran Grup Üyelerine Ait Bilgiler

	n	%
Cinsiyet		
Kadın	115	89,8
Erkek	13	10,2
Yaş		
18-25	13	10,2
26-45	68	53,1
46-65	47	36,7
Eğitim Durumu		
İlkokul	3	2,3
Ortaokul	5	3,9
Lise	30	23,5
Üniversite	90	70,3
Grup Türü		
Bilişsel Davranışçı Terapi	68	53,1
Psikodrama	60	49,9

İyileştirici Faktörler Envanterinin orijinal versiyonu Yalom'un⁶ 11 tane iyileştirici faktörü temelinde geliştirmiştir ve başlangıçta envanter 99 maddeden oluşmaktadır. Likert tipi uygulanan ölçek 1 (Kesinlikle katılmıyorum) ile 7 (Kesinlikle Katılıyorum) arasında değişen aralıkta puanlanmaktadır. Alt boyutların iç tutarlığı yüksek olmasına rağmen, uzun olması kullanımı kısıtladığı için kısa formu daha genel faktörleri ölçmek için geliştirilmiştir. İlk versiyondan seçilen 44 madde farklı tedavi gruplarında değerlendirilmiştir ve faktör analizi sonucunda 23 maddeye düşürülmüştür. 11 iyileştirici faktör, 4 ana iyileştirici faktörde toplanmıştır: Umut Aşılama, Duyguları İfade Etme, İlişkilerin Önemini Fark etme ve Sosyal Öğrenme.³⁰ Daha geniş örnekleme ve iyileştirici faktörlerin zaman içindeki değişimine bakılan çalışmada araştırmacılar ölçeği 19 maddeye düşürmüşlerdir.³¹ Ölçeğin iç tutarlılık katsayılarının 0,66 ile 0,90 arasında olduğu bulunmuştur. Ölçeğin 19 maddelik kısa formunun iyileştirici faktörleri ölçmede geçerli ve güvenilir olduğu belirtilmiştir. Bu çalışmada bu ölçeğin 19 maddelik kısa formunun Türkçe için geçerlik ve güvenilirliği sınanmıştır.

İyileştirici Ortam Anketi (The Curative Climate Questionnaire):

Fuhriman ve arkadaşları²⁹ tarafından geliştirilen İyileştirici Ortam Anketi, grup terapisinde iyileştirici süreçlerden katarsis, bağlılık ve içgörüyü değerlendirmeyi amaçlamaktadır. 14 maddeden oluşan öz-bildirim ölçeği, 5'li Likert tipinde, 1 (hiç yardımcı olmadı) ile 5 (çok yardımcı oldu) arasındadır. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında 3 madde çıkarılmıştır.³⁷ Ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları 0,84 ile 0,88 arasındadır. Ölçeğin Türkçe formunun geçerli ve güvenilir olduğu bulunmuştur.

İşlem

Ölçeğin uyarlanabilmesi için ilk basamakta ölçeği geliştiren araştırmacıların izin alınmıştır. Uygulamanın yapılabilmesi için etik kurul izni Ege Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan alınmıştır. Gerekli izinler alındıktan sonra İFE- KF çeviri süreci başlamıştır. Ölçeğin çevirisi grup terapisi konusunda deneyimli ve İngilizceye hakim bir klinik psikolog tarafından yapılmıştır. Çeviri sonrasında, grup terapisi alanında deneyimli üç klinik psikolog her bir ölçek maddesini Likert tipi olarak anlam ve içerik bakımından orijinal maddeye uygunluğu (1 = Hiç uygun değil, 5 = Çok uygun) ve Türkçe çevirisinin anlaşılabilirliği (1 = Hiç anlaşılır değil, 5 = Çok anlaşılır) bakımından değerlendirmiştir. Gelen geribildirimler sonucunda,

ölçeğin son hali oluşturulmuştur ve bağımsız bir çevirmen tarafından geri çeviri işlemi yapılmıştır. İFE- KF'nin uygulanabilmesi için kapalı yürütülen grup terapilerine katılan ve tüm oturumları tamamlayan grup üyelerine ulaşılması gerekli olduğu için İzmir'de yürütülen gruplarla irtibata geçilmiştir ve gerekli izinler alınmıştır. 12 seanslık Obeziteye Yönelik Bilişsel Davranışçı Grup Terapisi, Meme Kanseri Hastalarına yönelik 8 seans süren Farkındalık Temelli Bilişsel Terapi Grup Terapisi, en az 2 yıl süren Psikodrama eğitim grubu ve 10-20 seans süren kısa süreli psikodrama gruplarını tamamlayan grup üyelerine de ulaşılmıştır. Ölçekler öz-bildirim yoluyla toplanmıştır ve tamamlaması ortalama 10 dakika sürmüştür. Bilişsel davranışçı terapi gruplarına uygulanan ölçekler grup terapisi sonlandıktan sonra grup terapisinin etkililiğini değerlendirmek için uygulanacak son testler ile birlikte verilmiştir. Psikodrama gruplarında ise psikodramayı tamamlayan grupların en son seansında ölçekler uygulanmıştır.

İstatistiksel Analiz

Ölçek uyarlama çalışmalarında araştırmacının tercihi doğrultusunda açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) birlikte kullanılmaktadır, ancak daha önce kapsamlı araştırmalarla elde edilen kuramlar ve varsayımlar çerçevesinde kurulan modellerde sadece doğrulayıcı faktör analizinin kullanılabileceği belirtilmektedir.³⁸ Kültürlerarası ölçek uyarlama çalışmalarında hedef kültürdeki uyarlama için doğrudan doğrulayıcı faktör analizi ile başlanması önerilmektedir.³⁹ Buna ek olarak, klinik ve zor ulaşılan örneklemelerde doğrulayıcı faktör analizi yapmak için örneklem sayısının minimum 100 veya madde sayısının beş katı kadar olması kabul edilmektedir.⁴⁰ Ancak bu araştırmada örneklem sayısı hem açımlayıcı hem de doğrulayıcı faktör analizi yapmak için yeterli değildir. Bu sebeple, ölçeğin yapıları ile verinin nasıl uyum gösterdiğinin belirlenmesi amacıyla açımlayıcı faktör analizi yapılmadan doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmasına karar verilmiştir.

Ölçeğin faktör yapıları ile verinin nasıl uyum gösterdiğini belirlemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) AMOS 20 kullanılarak yapılmıştır. Veri-model uyumu Ki-kare, RMSEA, CFI ve GFI indeks değerleri temel alınarak test edilmiştir. Ki-kare istatistiklerinden Ki-kare'nin serbestlik derecesine bölünmesi ile elde edilen değer (CMIN/df) kullanılmaktadır ve 2,5'tan küçük değer iyi uyuma işaret etse de 5' kadar olan değerler de kabul edilmektedir. RMSA (Root Mean Square Error of Approximation) için 0,05 ve 0,08 arasındaki değerler kabul edilebilir uyum aralığındadır ancak 10'a kadar olan değerler de kabul edilmektedir.⁴¹ Karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI) ve iyilik uyumu indeksi minimum 0,90 olmalıdır, bu değerlerin 1'e yaklaşması iyi uyumu göstermektedir. Ancak GFI ve CFI değerlerinin 0,85'in üzerinde olduğu durumların uyum için kabul edilebilir olduğu belirtilmektedir.⁴²⁻⁴⁴ Ölçeğin yakınsak geçerliği için Pearson Koralasyon katsayısı ve güvenilirliği için Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmıştır.

BULGULAR

Geçerlik Bulguları

Ölçeğin yapı geçerliğinin sınanması için kuramsal çerçeve doğrultusunda umut aşılama, duyguların ifade etme, ilişkilerin önemi fark etme ve sosyal öğrenme olmak üzere 4 faktör üzerinden doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Tablo 2'de görüldüğü gibi ilk olarak orijinal çalışmadaki yapıların yer aldığı hipotez model test edilmiştir. Model 1'in uyum değerleri beklenen aralıklara yakın olsa da; 1, 4, 5 ve 11. maddelerin madde yüklerinin çok düşük olması

Tablo 2. İyileştirici Faktörler Envanteri'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum İndekleri

Model	CMIN/df	CFI	GFI	RMSEA
Model 1	2,37	0,772	0,769	0,104
Model 2	2,48	0,780	0,770	0,108
Model 3	1,98	0,855	0,825	0,080
Model 4	1,92	0,865	0,854	0,085

Model 1, Bütün maddeler; Model 2, 11. Madde Silinmiş; Model 3, 17. Madde ve 19. Maddenin hataları bağlanmış; Model 4, 8. Madde ve 13. Maddenin hataları bağlanmış.

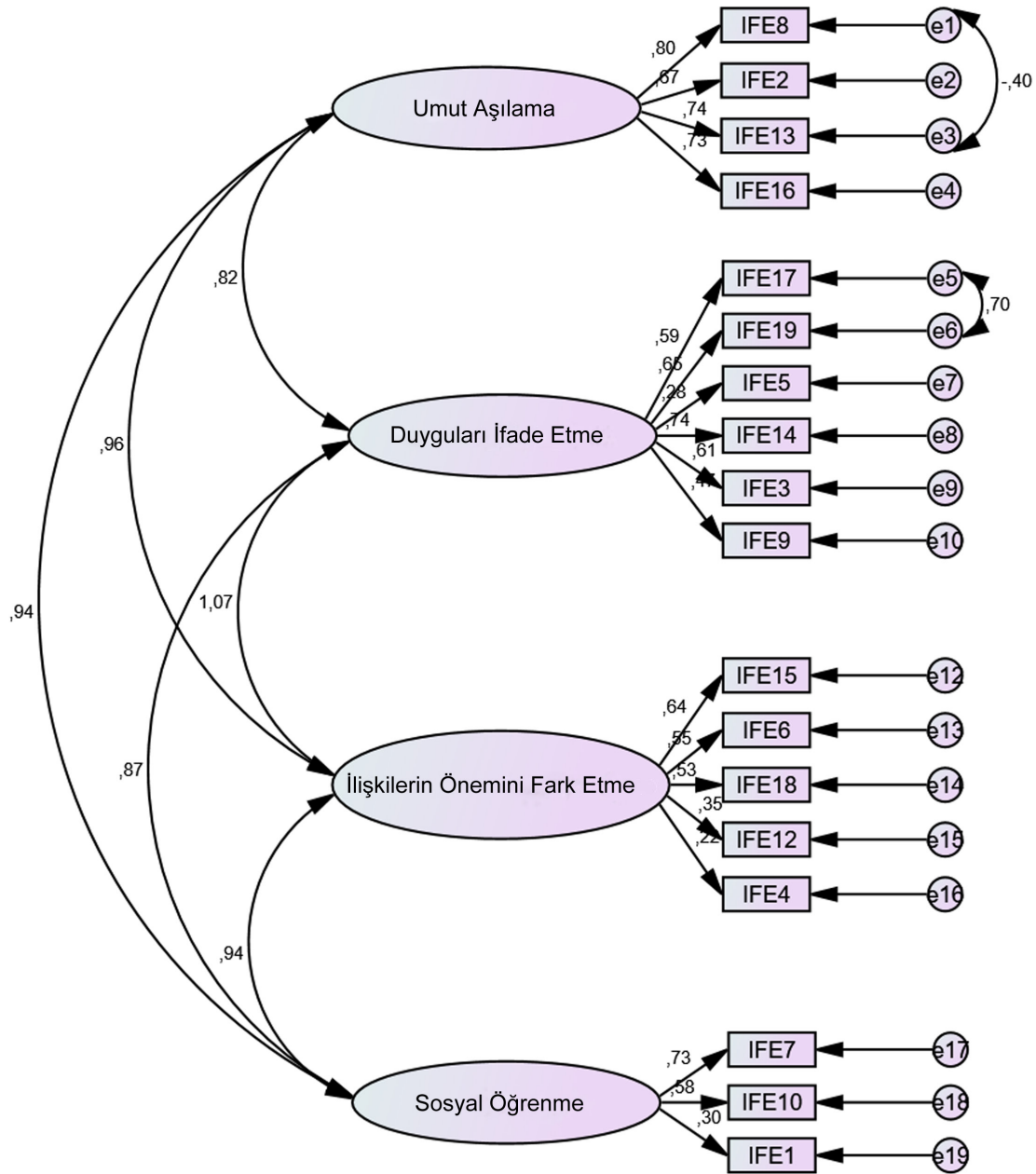
ve anlamlı olmaması sebebi ile öncelikle önerilen modifikasyonlar yapılmıştır ancak yine beklenen değerlere ulaşılmadığı için madde yükü en düşük olan 11. Maddenin (.11) silinmesine karar verilmiştir. Model 2'de 11. madde silindikten sonra uyum indeks değerleri görülmektedir. Modelde önerilen modifikasyonlarda ilk olarak 17. ve 19. maddelerin hataları bağlandıktan (Model 3) sonra 8. ve 13. Maddenin hataları bağlanmıştır. Bu önerilen modifikasyonların sonunda madde yüklerinin anlamlı olduğu ve 0,30 ile 0,80 arasında değiştiği görülmüştür. Uyum indekslerinin ve faktör yüklerinin kabul edilebilir aralıklarda olması sebebiyle Model 4 kabul edilmiştir ve Şekil 1'de modelin son hali sunulmuştur.

Ölçeğin yakınsak geçerliğini (*convergent validity*) sınanması için İyileştirici Faktörler Envanteri-Kısa Formu'nun İyileştirici Ortam Anketi ile ilişkisi incelenmiş, analize ilişkin sonuçlar Tablo 3'te gösterilmiştir. Aynı tabloda bütün değişkenlerin birbirileri ile olan ilişkilere de yer verilmiştir. Tablo 3'te görüldüğü üzere İFE-KF'nin bütün alt boyutları ve IOA'nın alt boyutları arasında pozitif yönde orta ve yüksek düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur.

İFE-KF'nin gruplar arası farkının incelenmesi için kısa süreli ve yapılandırılmış gruplar olan Bilişsel Davranışçı Grup Terapisi'ne katılan üyeler ve yaşantısal tekniklerin uygulandığı ve uzun süreli Psikodrama gruplarına katılan üyeler karşılaştırılmıştır. Grupların ve İFE-KF'nin alt boyutlarının karşılaştırılması için Çok Değişkenli Varyans Analizi (MANOVA) yapılmıştır. Çalışmanın bulgularına göre, psikodrama gruplarına katılan ve BDT gruplarına katılan grup üyelerinin İFE- KF'nin alt boyutları umut aşılama, duyguları ifade etme, ilişkilerin önemini fark etme ve sosyal öğrenme açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı bulunmuştur ($F_{(3,124)} = 2,274, P = ,12, kısmi \eta^2 = 0,069$). Gruplara göre İFE- KF'nin puanlarının ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4'te gösterilmiştir.

Güvenirlik Bulguları

İFE-KF'nin Güvenirliği Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ile incelenmiştir. Bu analize göre İFE-KF'nin toplam puan ve umut aşılama, duyguları ifade etme, ilişkilerin önemini fark etme ve sosyal öğrenme alt boyutlarının Cronbach Alpha değerleri sırasıyla 0,86, 0,71, 0,67, 0,69 ve 0,57 olarak bulunmuştur. Maddelerin toplam puanı yordama gücü ve ayırt ediciliğini belirlemek amacıyla her bir maddenin toplam puan ile olan ilişkisi incelenmiştir. Burada Doğrulayıcı Faktör Analizinde faktör yükü 0,20'nin altında olduğu için çıkarılan 11. madde analize dahil edilmemiştir. Madde toplam korelasyon değerleri incelendiğinde her maddenin İFE-KF ile olan ilişkisi 0,25 ile 0,75 arasındadır. Madde toplam korelasyonunun yorumlanmasında 0,30 ve daha yüksek olan maddelerin, ölçeği temsil gücünün yeterli olduğu kabul edilse de, 0,20 ile 0,30 arasındaki değerler de kabul edildiği belirtilmektedir.⁴⁶ Tablo 5'te Madde toplam korelasyon değerleri verilmiştir.

Şekil 1. Doğrulayıcı Faktör Analizine Göre Model.

TARTIŞMA

Bu çalışmada İyileştirici Faktörler Envanteri Kısa formunun Türkçeye uyarlanması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda çeşitli sorunlara yönelik

yürütülen, kapalı devam eden grup terapilerine katılan ve terapiyi tamamlayan kişilere ulaşılarak ölçeğin psikometrik özellikleri sınanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğinin sınanması için Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Ölçüt bağlantılı geçerliği olan yakınsak

Tablo 3. İFE-KF Alt Boyutları, İOA Alt Boyutları Arasındaki ve Değişkenler Arasındaki İlişiler

	1	2	3	4	5	6	7
İFE-KF Umut Aşılama	$\alpha=0,71$						
İFE-KF Duyguları İfade Etme	0,579**	$\alpha=0,67$					
İFE-KF İlişkilerin Önemi Fark Etme	0,614**	0,634**	$\alpha=0,69$				
İFE-K Sosyal Öğrenme	604**	0,453**	0,458**	$\alpha=0,57$			
İOA İçgörü	0,598**	0,446**	0,485**	0,451**	$\alpha=0,75$		
İOA Katarsis	0,435**	535**	0,513**	0,421**	0,568**	$\alpha=0,77$	
İOA Bağlılık	0,613**	0,757**	0,514**	0,629**	0,444**	0,446**	$\alpha=0,76$

* $P < ,001$.

Tablo 4. Gruplara Göre Göre İyileştirici Faktörler Envanteri'nin Puanlarının Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

İFE-KF Alt Boyutları	BDT Gruplarına Katılanlar (n = 68)		Psikodrama Gruplarına Katılanlar (n = 60)	
	Ort.	SS	Ort.	SS
Umut Aşılama	23,72	3,52	23,93	3,24
Duyguları İfade Etme	34,26	4,57	36,10	4,43
İlişkilerin Önemini Fark Etme	27,94	3,82	29,33	3,47
Sosyal Öğrenme	17,76	2,27	18,15	2,27

geçerliğinin değerlendirilmesi için İyileştirici Ortam Anketi ile ilişkisine bakılmıştır. İFE- KF'nin güvenilirliğinin hesaplanması için iç tutarlık (Cronbach alpha) katsayısı ve toplam madde korelasyonu hesaplanmıştır. Genel olarak, DFA'ya göre ölçeğin orijinal dört faktörlü yapının bu çalışmanın verileri ile uyumlu olduğu, yakınsak geçerliği için karşılaştırılan İOA'nın alt boyutları ile ilişkili olduğu, gruplar arası karşılaştırmada ise BDT ve Psikodrama gruplarında alt boyutların farklılaşmadığı bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliğinin sınanması için orijinal ölçeğin 4 faktörlü yapısı temel alınarak doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçek uyarlama çalışmalarında açılımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) araştırmacının tercihi doğrultusunda birlikte kullanılmaktadır, kuramlar çerçevesinde kurulan modellerde doğrulayıcı faktör analizinin kullanılabileceği belirtilmektedir.³⁸ Kültürlerarası ölçek uyarlama çalışmalarında hedef kültürdeki uyarlama için doğrudan doğrulayıcı faktör analizi ile başlanması önerilmektedir.³⁹ Ölçeğin Çek³⁵ ve Almanca³⁴ versiyonunda da benzer şekilde AFA yapılmadan sadece DFA yapıldığı görülmüştür. Ölçeğin orijinal çalışması Yalom'un iyileştirici faktörleri temel alınarak geliştirilmiştir ve daha sonra yaptıkları çalışmalarla ölçeğin global dört ana yapıda toplandığını bulmuşlardır.^{30,31} Bu bağlamda yapılan doğrulayıcı faktör analizinde, ilk olarak 19 madde ile analize başlanmıştır. Önerilen modifikasyonlar yapıldıktan ve 11. madde silindikten sonra CMIN/df ve RMSEA beklenen aralıklara ulaşmıştır. CFI ve GFI ise 0,90'ın altında olduğu bulunmuştur ancak bazı çalışmalarda 0,85 üstü değerlerin de kabul edildiği belirtilmektedir.⁴²⁻⁴⁵ Benzer şekilde ölçeğin orijinal çalışmasında da GFI'nin kabul edilebilir (.88) aralıkta ancak 90'ın altında olduğu bulunmuştur.³¹ Bu çalışmada da 0,85 üzeri olan CFI ve GFI uyum

Tablo 5. İFE-KF için Madde Toplam Korelasyon Değerleri

Ölçek Maddeleri	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu
İFE-KF1	0,254
İFE-KF2	0,579
İFE-KF3	0,594
İFE-KF4	0,252
İFE-KF5	0,294
İFE-KF6	0,545
İFE-KF7	0,623
İFE-KF8	0,619
İFE-KF9	0,417
İFE-KF10	0,497
İFE-KF12	0,374
İFE-KF13	0,639
İFE-KF14	0,637
İFE-KF15	0,567
İFE-KF16	0,626
İFE-KF17	0,546
İFE-KF18	0,500
İFE-KF19	0,612

indekslerinin kabul edilebilir aralıkta olduğu söylenebilir ancak beklenen aralığın sınırında olması örneklem sayısının düşük olması ile ilişkilendirilebilir çünkü CFI ve GFI uyum indekslerinin örneklem sayısına çok duyarlı uyum indeksleri olduğu belirtilmektedir.^{46,47}

Ölçeğin yakınsak geçerliğinin sınanması için İyileştirici Ortam Anketi (IOA)'nın alt boyutları ile arasındaki ilişki incelenmiştir. IOA, grup terapisindeki daha içsel süreçleri ölçerken; İFE-KF ise Yalom'un kuramı çerçevesinden yola çıkarak oluşturulan ve bazı gözlenebilen süreçlerin de olduğu İyileştirici Faktörleri ölçmektedir. Bu çalışmada, İOA'nın alt boyutları olan içgörü, katarsis ve bağlılık alt boyutlarının İFE- KF'nin alt boyutları ile orta ve yüksek düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. En yüksek ilişkinin İFE- KF'nin bütün alt boyutları IOA'nın bağlılık alt boyutu arasında olduğu bulunmuştur. Grup bağlılığı içeriğinden ve yapısından bağımsız olarak bütün grup terapilerinde en çok araştırılan iyileştirici faktörlerden biridir. Yalom⁶, grup bağlılığını, grup üyelerinin kendilerini grupta rahat ve kabul edilmiş hissetmeleri ve gruba ait olduklarını düşünmeleri olarak tanımlamıştır. Dayanışma duygusu içinde "bizlik" hissinin olmasıdır. Grup bağlılığı kendi başına iyileştirici faktör olmasının ötesinde diğer iyileştirici faktörlerin de ortaya çıkmasına vesile olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, en yüksek korelasyonun grup üyelerinin kendini güvende hissetmesi, dürüst ve açık bir şekilde duygularını paylaşmasını kapsayan İFE-KF'nin duyguları ifade etme boyutu ile IOA'nın bağlılık boyutu arasında olması oldukça beklendi bir bulgudur. Bağlılık boyutu ve İFE-KF'nin diğer alt boyutlarla da ilişkisinin yüksek olması, grup bağlılığının başlatıcı ve yürütücü rolünü de gösterebilir. İyileştirici Ortam Anketi'nin içgörü ve katarsis alt boyutları, İFE-KF'den farklı olarak grup terapisinde daha içsel süreçleri ölçmektedir.²⁹ İFE-KF'nin alt boyutlarının bu boyutlarla da ilişkisinin olması, bu süreçlerin de birlikte işlediği yönünde fikir sunabilir.

Sonuç olarak, İFE-KF'nin daha önce geçerliği ve güvenilirliği test edilmiş grup terapisindeki iyileştirici faktörleri farklı yönlerden ölçen bir ölçeğin alt boyutları ile ilişkili olması, uyarlaması yapılan bu ölçeğin ölçüt geçerliğinin iyi düzeyde olduğunu göstermektedir.

İFE-KF'nin farklı gruplarda geçerliğini test etmek için farklı sorunlara yönelik kısa süreli yapılandırılmış BDT gruplarına ve uzun süreli ve yaşantısal tekniklere dayalı psikodrama gruplarına ölçek uygulanmıştır. BDT ve psikodrama gruplarının İFE-KF'nin alt boyutları açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı bulunmuştur. Bu bulgu, farklı sorunlar ve farklı formatlarda uygulanan gruplarda iyileştirici faktörlerin ölçülmesinde İFE-KF'nin geçerli olduğunu göstermektedir. Ölçeğin uzun ve kısa formlarının geliştirilme çalışmalarında öğrencilerle yürütülen paylaşım gruplarında²⁴ ve psikiyatri kliniğinde yürütülen gruplarda ölçek uygulanmıştır.^{30,31} İtalyanca uyarlama çalışmasında psikiyatri kliniğinde yürütülen gruplarda,³³ Japonca uyarlaması ise kendine yardım gruplarında uygulanmıştır.³² Bu çalışmalarda karşılaştırma gruplarının olmadığı dikkat çekmektedir. Bu çalışmada ise, yapılandırılmış farklı sorunlara yönelik yürütülen bilişsel davranışçı terapi gruplarının katılımcılarına, en az 2 yıl devam eden uzun süreli psikodrama eğitim gruplarına uygulanmıştır. Bu çalışmanın diğer çalışmalara göre güçlü yanı, farklı yaklaşımdaki gruplara uygulanması ve alt boyutların karşılaştırmasının yapılmasıdır. İFE-KF'nin Türkçe uyarlamasının gruplararası farklılık göstermemesi, İFE-KF'nin grupların yapısından, formatından ve süresinden bağımsız olarak grup terapisindeki iyileştirici faktörleri değerlendirdiği söylenebilir.

Güvenirlik analizleri incelendiğinde alt boyutların Cronbach Alpha değerlerinin 0,57 ve 0,86 arasında olduğu görülmektedir. Güvenirlik

için 0,60 üzeri değer kabul edilmektedir ancak sosyal öğrenme alt boyutu bu değerlerin altında kalmaktadır. Tercih edilmese de .50 üzeri değerlerin kabul edilebilir aralıkta olduğu belirtilmektedir.⁴⁸ Ölçeğin orijinal versiyonunda da benzer şekilde sosyal öğrenme alt boyutunu güvenilirlik değerinin 0,53 olduğu bulunmuştur.³¹ Ölçeğin madde toplam değerleri de beklenen aralıktadır. Sonuç olarak, İFE-KF'nin iyileştirici faktörleri değerlendirmede güvenilir bir ölçüm aracı olduğu sonucuna varılabilir.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları vardır. Bunlardan ilki, örneklem sayısına ilişkindir. Örneklem sayısı analizler için yeterli olsa da, daha yüksek katılımcı sayısının örneklem sayısına bağlı uyum indeksleri değerlerini yükseltebileceği düşünülmektedir. Bu çalışmada grup terapisine katılan ve terapiyi tamamlayan kişilere ulaşılmıştır. Fakat bu örnekleme ulaşmanın zor olması sebebi ile bu sayıyı arttırmak güç olmuştur ve 2 senede maksimum katılımcı sayısına ulaşılmıştır. Diğer bir sınırlılık ise, ölçeğin klinik popülasyonda uygulanamamış olmasıdır. Klinik ortamlarda yürütülen gruplardaki grup üyelerinden ölçüm almanın alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. İyileştirici faktörlerin grup terapisi süreci devam ederken zaman içinde ölçüm alınmaması bu çalışmanın diğer bir sınırlı yönüdür. İyileştirici faktörlerin zaman içinde değişimini görmek ve hangi faktörün grubun hangi aşamasında üyelere daha fazla katkı sağladığını görmek açısından fikir verebileceği düşünülmektedir. Bu çalışmada hâlihazırda devam eden ve bitmeye yakın gruplara ulaşıp veri toplandığı için gruplardan zaman içinde ölçüm alınamamıştır.

Çalışmanın birtakım sınırlı yanları olsa da, grup terapisinde iyileştirici faktörlerin ölçüldüğü İFE-KF'nin Türkçe'ye uyarlanması grup terapisi yürütücülerine yardımcı olacağı düşünülmektedir. Hem grup sürecini takip etmek hem de grup sonunda alınan ölçümlerle iyileştirici faktörlerin gelişimini takip etmek ve grup süreçlerini incelemeyi kolaylaştıracağı düşünülmektedir. Ölçeğin BDT gibi yapılandırılmış ve psikodrama gibi yaşantısal tekniklere dayalı görece daha az yapılandırılmış gruplarda uygulanmış ve farklılaşmamış olması da ölçeğin çeşitli sorunlara yönelik farklı formatlardaki gruplarda uygulanabileceğini de göstermektedir.

Grup terapisinde alanyazındaki iyileştirici faktörler temel alınarak geliştirilmiş İyileştirici Faktörler Envanteri Kısa Formu'nun Türkçe'ye uyarlama çalışması yapılmıştır ve ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu bulunmuştur. Bu bağlamda, grup terapisinde kullanılan tekniklere ek olarak, İFE-KF'nin grup terapilerinin sıklıkla yürütüldüğü psikiyatri servislerinde, çeşitli kliniklerde, eğitim amaçlı yürütülen gruplarda, psikodrama gibi çeşitli gruplarda grupların işleyişini anlama ve gruptan alınan faydayı artırma açısından klinisyenlere yardımcı olacağı ve yol göstereceği düşünülmektedir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of Ege University (Date: December 20, 2018, No. 77).

Informed Consent: Written informed consent was obtained from participants who participated in this study.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – M.Y.; Design – M.Y.; Supervision – H.A.; Resources – M.Y.; Materials – M.Y.; Data Collection and/or Processing – M.Y.;

Analysis and/or Interpretation – M.Y. , H.A.; Literature Search – M.Y.; Writing Manuscript – M.Y.; Critical Review – H.A.; Other – M.Y., H.A.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Ege Üniversitesi'nden (Tarih: 20 Aralık 2018, No: 77) alınmıştır.

Hasta Onamı: Yazılı hasta onamı bu çalışmaya katılan katılımcılardan alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – M.Y.; Tasarım – M.Y.; Denetleme – H.A.; Kaynaklar – M.Y.; Malzemeler – M.Y.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi – M.Y.; Analiz ve/veya Yorum – M.Y. , H.A.; Literatür Taraması – M.Y.; Yazıyı Yazan – M.Y.; Eleştirel İnceleme – H.A.; Diğer – M.Y., H.A.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

KAYNAKLAR

- Burlingame GM, Svien H, Hoppe L, Hunt I, Rosendahl J. Group therapy for schizophrenia: a meta-analysis. *Psychotherapy*. 2020;57(2):219-236. [\[CrossRef\]](#)
- Janis RA, Burlingame GM, Svien H, Jensen J, Lundgreen R. Group therapy for mood disorders: a meta-analysis. *Psychother Res*. 2021;31(3):369-385. [\[CrossRef\]](#)
- Coco GL, Melchiori F, Oieni V, et al. Group treatment for substance use disorder in adults: a systematic review and meta-analysis of randomized-controlled trials. *J Subst Abuse Treat*. 2019;99:104-116.
- Wersebe H, Sijbrandij M, Cuijpers P. Psychological group-treatments of social anxiety disorder: a meta-analysis. *PLoS One*. 2013;8(11):e79034. [\[CrossRef\]](#)
- Kanas N, Greene LR. The state of group psychotherapy process research. *Int J Group Psychother*. 2003;53(1):129-134. [\[CrossRef\]](#)
- Yalom ID. *The Theory and Practice of Group Psychotherapy* (4. Baskı). New York: Basic Books. 1995:72-79.
- Yalom ID, Leszcz M. *Theory and Practice of Group Psychotherapy* (5.Baskı). New York: Basic Books; 2005.
- Behenck AS, Gomes JB, Heldt E. Patient rating of therapeutic factors and response to cognitive-behavioral group therapy in patients with obsessive-compulsive disorder. *Issues Ment Health Nurs*. 2016;37(6):392-399. [\[CrossRef\]](#)
- Corsini RJ, Rosenberg B. Mechanisms of group psychotherapy: processes and dynamics. *J Abnorm Psychol*. 1955;51(3):406-411. [\[CrossRef\]](#)
- Lieberman MA, Yalom ID, Miles MB. *Encounter Groups: First Facts*. New York: Basic Books; 1973.
- Choi YH, Park KH. Therapeutic factors of cognitive behavioral group treatment for social phobia. *J Korean Med Sci*. 2006;21(2):333-336. [\[CrossRef\]](#)
- Brown BP, Hedinger T, Mieinig G. The power in universality of experience: a homogeneous group approach to social skills training for individuals with learning disabilities. *J Spec Group Work*. 1995;20(2):98-107. [\[CrossRef\]](#)
- Lovett L, Lovett J. Group therapeutic factors on an alcohol in-patient unit. *Br J Psychiatry*. 1991;159(3) :365-370. [\[CrossRef\]](#)
- Kobak KA, Rock AL, Greist JH. Group behavior therapy for obsessive-compulsive disorder. *J Spec Group Work*. 1995;20(1):26-32. [\[CrossRef\]](#)
- Behenck A, Wesner AC, Finkler D, Heldt E. Contribution of group therapeutic factors to the outcome of cognitive-behavioral therapy for

- patients with panic disorder. *Arch Psychiatr Nurs.* 2017;31(2):142-146. [\[CrossRef\]](#)
16. Bieling PJ, McCabe RE, Antony MM. *Cognitive-Behavioral Therapy in Groups.* New York: Guilford Press; 2006.
 17. DeLucia-Waack JL. Multiculturalism is inherent in all group work. *J Spec Group Work.* 1996;21(4):218-223. [\[CrossRef\]](#)
 18. McLeod J, Ryan A. Therapeutic factors experienced by members of an out-patient therapy group for older women. *Brit J Guid Couns.* 1993;21(1):64-72. [\[CrossRef\]](#)
 19. Goldberg FS, McNeil DE, Binder RL. Therapeutic factors in two forms of inpatient group psychotherapy: music therapy and verbal therapy. *Group.* 1988;12(3):145-156. [\[CrossRef\]](#)
 20. Kellerman PF. A proposed definition of psychodrama. *J Group Psychother Psychodrama Sociom.* 1987;40(2):76-80.
 21. Flowers JV. Client outcome as a function of agreement or disagreement with the modal group perception of curative factors in short-term, structured group psychotherapy. *Int J Group Psychother.* 1987;37(1):113-118. [\[CrossRef\]](#)
 22. Marcovitz RJ, Smith JE. Patients' perceptions of curative factors in short-term group psychotherapy. *Int J Group Psychother.* 1983;33(1):21-39. [\[CrossRef\]](#)
 23. Crouch EC, Bloch S, Wanlass J. Therapeutic factors: interpersonal and intrapersonal mechanisms. In: Fuhrman A, Burlingame GM eds. *Handbook of Group Psychotherapy: An Empirical and Clinical Synthesis.* New York: Wiley, 1994:269-315.
 24. Lese KP, MacNair-Semands RR. The therapeutic factors inventory: development of a scale. *Group.* 2000;24(4):303-317. [\[CrossRef\]](#)
 25. MacKenzie KR. Therapeutic factors in group psychotherapy: a contemporary view. *Group.* 1987;11(1):26-34. [\[CrossRef\]](#)
 26. Kivlighan DM, Multon KD, Brossart DF. Helpful impacts in group counseling: development of a multidimensional rating system. *J Couns Psychol.* 1996;43(3):347-355. [\[CrossRef\]](#)
 27. Flanagan JC. The critical incident technique. *Psychol Bull.* 1954; 51(4):327-358.
 28. Corder BF, Whiteside L, Haizlip TM. A study of curative factors in group psychotherapy with adolescents. *Int J Group Psychother.* 1981;31(3):345-354. [\[CrossRef\]](#)
 29. Fuhrman A, Drescher S, Hanson E, Henrie R, Rybicki W. Refining the measurements of curativeness. *Small Group Behav.* 1986;17(2):186-201. [\[CrossRef\]](#)
 30. MacNair-Semands RR, Ogrodniczuk JS, Joyce AS. Structure and initial validation of a short form of the Therapeutic Factors Inventory. *Int J Group Psychother.* 2010;60(2):245-281. [\[CrossRef\]](#)
 31. Joyce AS, MacNair-Semands R, Tasca GA, Ogrodniczuk JS. Factor structure and validity of the Therapeutic Factors Inventory-short form. *Group Dyn Theor Res Pract.* 2011;15(3):201-219. [\[CrossRef\]](#)
 32. Kageyama M, Nakamura Y, Kobayashi S, Yokoyama K. Validity and reliability of the Japanese version of the Therapeutic Factors Inventory-19: a study of family peer education self-help groups. *Jpn J Nurs Sci.* 2016;13(1):135-146. [\[CrossRef\]](#)
 33. Landi G, Simoni E, Landi I, et al. Therapeutic factors in a psychiatric group therapy: a preliminary validation of therapeutic factors inventory-8, Italian version. *Psychiatr Q.* 2021;92(2):523-536. [\[CrossRef\]](#)
 34. Mander J, Vogel E, Wiesner V, Blanck P, Bents H. Yalom's Wirkfaktoren in der Gruppentherapie. *Übersetzung Validierung eines Fragebogens Psychotherapeut.* 2016;61:384-392.
 35. Dubovská E, Furstová J, Růžicka J, Tavel P. Validity of the Czech version of the therapeutic factors inventory-short form (TFI-S). *Int J Group Psychother.* 2019;69(3):308-327. [\[CrossRef\]](#)
 36. Kazdin AE. Evidence-based treatment and practice: new opportunities to bridge clinical research and practice, enhance the knowledge base, and improve patient care. *Am Psychol.* 2008;63(3):146-159. [\[CrossRef\]](#)
 37. Bilican FI. Psychometric properties of the curative climate questionnaire-Turkish version. *J Clin Psy.* 2017;20(3):186-196. [\[CrossRef\]](#)
 38. Jöreskog KG, Sörbom D. *LISREL 8: Structural Equation Modeling with the SIMPLIS Command Language.* NJ, USA: Scientific Software International, Lawrence Erlbaum Associates; 1993.
 39. Çokluk Ö, Şekercioğlu G, Büyüköztürk Ş. *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve LISREL Uygulamaları.* Ankara, Turkey: Pegem Akademi; 2014.
 40. MacCallum RC, Widaman KF, Zhang S, Hong S. Sample size in factor analysis. *Psychol Methods.* 1999;4(1):84-99. [\[CrossRef\]](#)
 41. Thompson B. *Exploratory and Confirmatory Factor Analysis.* MA, USA: American Psychological Association; 2004.
 42. Anderson JC, Gerbing DW. The effect of sampling error on convergence, improper solutions, and goodness-of-fit indices for maximum likelihood confirmatory factor analysis. *Psychometrika.* 1984;49(2):155-173. [\[CrossRef\]](#)
 43. Cole DA. Utility of confirmatory factor analysis in test validation research. *J Consult Clin Psychol.* 1987;55(4):584-594. [\[CrossRef\]](#)
 44. Marsh HW, Balla JR, McDonald RP. Goodness-of-fit indexes in confirmatory factor analysis: the effect of sample size. *Psychol Bull.* 1988;103(3):391-410. [\[CrossRef\]](#)
 45. Streiner DL, Norman GR, Cairney J. *Health Measurement Scales: A Practical Guide to Their Development and Use.* Oxford, UK: Oxford University Press; 2015.
 46. Shi D, Lee T, Maydeu-Olivares A. Understanding the model size effect on SEM fit indices. *Educ Psychol Meas.* 2019;79(2):310-334. [\[CrossRef\]](#)
 47. Hu LT, Bentler PM. Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: conventional criteria versus new alternatives. *Struct Equ Model.* 1999;6(1):1-55. [\[CrossRef\]](#)
 48. Nunnally JC. An overview of psychological measurement. In: Wolman BB ed. *Clinical Diagnosis of Mental Disorders.* Boston, MA, USA: Springer; 1978.